

Opis źródła:

Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich był wydawany w Warszawie w latach 1880–1902 i zawierał hasła geograficzne, głównie miejscowości, związanych z terenem Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Prezentowany niżej fragment pochodzi z drugiego tomu *Słownika...* i jest fragmentem hasła „Grochowiska”, w którym opisana jest miejscowość oraz krótka jej historia.

Miejsce i data wydania:

Warszawa 1881 r.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Brak informacji o miejscu przechowywania oryginału. Wersję cyfrową odnaleźć można:

http://dir.icm.edu.pl/Słownik_geograficzny/

Tekst źródła (fragment):

Grochowiska, osada powiat pińczowski, gmina Zagość, parafia Bogucice. Leży wśród lasów. Tu w marcu 1863 r. zaszła jedna z największych walk, jakie stoczył oddział Langiewicza z wojskami rosyjskimi pod dowództwem gen. Czengierego. Wieś tę wspomina już Długosz; należała wówczas do dóbr królewskich. Istniał tu następnie klasztor a raczej pustelnia kamedułów. Ostatni kameduła przebywał tu do 1854 r. [...].

Słowniczek pojęć

Marian Langiewicz – generał i dyktator powstania styczniowego. Więcej:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Marian_Langiewicz

Gen. Czengierey – rosyjski generał, uczestnik walk w powstaniu styczniowym. Więcej:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Ksawery_Czengierey

Kameduli – <https://pl.wikipedia.org/wiki/Kameduli>

Pytania do źródła

Pytania do uczniów szkoły podstawowej:

1. Kiedy miał miejsce wybuch powstania styczniowego oraz jakie były tego przyczyny?
2. Jakie były skutki upadku powstania styczniowego?
3. Kto zwyciężył w bitwie pod Grochowiskami i kiedy bitwa ta miała miejsce?
4. Przeciwko jakiemu państwu skierowany był wybuch powstania styczniowego? W jakiej sytuacji politycznej znajdowała się Polska w XIX wieku?

Pytania do uczniów szkoły średniej:

1. Wymień trzy największe bitwy powstania styczniowego i kto wyszedł z nich zwycięsko.
2. Kto zwyciężył w bitwie, o której jest mowa w tekście źródłowym? Kto, w świetle tekstu, dowodził stronami konfliktu? Jakie były skutki bitwy?
3. Kiedy i z jakiego powodu wybuchło powstanie styczniowe? Czy wybuchło w planowanym terminie, czy jego wybuch został przyspieszony?
4. Jakie były skutki powstania styczniowego dla mieszkańców Królestwa Polskiego?

Wskazówki:

Warto zwrócić uwagę na przyczyny wybuchu powstania styczniowego, a także na to, gdzie miała miejsce największa koncentracja sił powstańczych. To w rejonie Gór Świętokrzyskich miało miejsce najwięcej bitew oraz potyczek, głównie przez ukształtowanie terenu, sprzyjające walkom partyzanckim. W taki bowiem sposób powstańcy mogli zagrozić armii rosyjskiej.

Langiewicz, jako dyktator powstania, dowodził oddziałami powstańczymi i w związku z tym należy pamiętać, jakie konsekwencje dla całego powstania mogła mieć porażka głównodowodzącego.

Najważniejsze cezury:

14/15 stycznia 1863 - branka przygotowana w Warszawie przez Aleksandra Wielopolskiego

22/23 stycznia 1863 – wybuch powstania styczniowego

18 marca 1863 – bitwa pod Grochowiskami

Literatura pomocnicza:

Chwalba A., Historia Polski 1795 – 1918, Warszawa 2000

Kieniewicz S., Powstanie Styczniowe, Warszawa 2024

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk